

İş Yerleri Ölüm Saçıyor !

«Karadon Bölgesi elektrik atölyesinde çalışan elektrik mühendisi Nevzat Özkan ve bir teknisyen iş kazasında öldü...»

«Makina ve Kimya Endüstrisi Kırıkkale Çelik Fabrikasında düşer; istif bloklarının altında kalan işçi Kemal Gümüşsoy ezilerek can verdi...»

«TRT Teknisyenlerinden Nezih Yimsek Pohtlı yolundaki yeni radyo verici trafo merkezinde 35 kV'a çarpılarak öldü...»

«Göçükte kalan bir mühendis kurtarılamadı...»

«Armutçuk grizu patlamasında bir maden mühendisi uzun süre tedavi gerektiren yaralar aldı...»

«Kozlu Kömür ocaklarında grizu patlaması sonucu 23 işçi öldü, 76 işçi ve bir maden mühendisi yaralandı...»

Yi karıda sıraladıklarımız son aylarda meydana gelen ve 'bir /bölümü de basına yansıyan iş kazalarından bir kaç örnektir. Bu durum fabrika, şantiye, maden ocağı gibi iş yerlerinde, çalışanları tehdit eden tehlikelerin giderek arttığını göstermektedir. Patlayan ocaklarda, çöken inşaatlarda, fabrika ve atelye yangınlarında hayatlarını kaybedenler, yaralananlar ve iş göremez duruma gelenlerb ilgili haberler günlük olaylar arasında yer alıyor. Çalışanların başında bir garip «mukadderat» dolaşmaktadır. Yetkililer bu «üzücü» olayların nedenini yalnızca dikkatsizliğe bağlar, uyarılara kulak verilmediğini söylerler. Onlara göre hangi koşullar altında olursa olsun korunmayı becerebilmek güvenliğin için yeterlidir. Aklınızı ve bilginizi kullanarak tehlikelere hedef olmaktan kurtulabilirsiniz. Böylece kişinin kendi güvenliğinin elinde olduğu yanlış görüşü bir baştan bir başa yankılanır. Her olaydan sonra «Üzüntümüz sonsuzdur. Hayatlarını kaybedenlerin ailelerine gerekli yardımlar yapılacaktır. Meselenin üzerinde hassasiyetle duruyoruz. Sorumlular hakkında kanuni takibata geçilecektir» gibisinden hep aynı sözler tekrarlanır durur.

Oysa ki çağımızda geri kalmış ülkelerde gerçek sorumlu, modern sömürgeciliğin geri bıraktığı sosyo-ekonomik yapıdır. İleri atılımlarını yapamamış ülkelerde güvenlik tanımına giren şeyler çalışanlardan uzaktır. Ama bu ülkelerin tümünden de güvenlikten yoksun kaldığı söylenemez. Çalışma ve iş bulma güvenliği yoktur ama, yabancı petrol şirketlerinin serbest çalışma güvenliği titizlikle korunur. Adım başı rastlanan taşıt kazalarını önleyici trafik güvenliği yoktur ama, dileyen dilediği gibi seyahat etmekte özgürdür. Bilimin sesine kulak verilmez ama, toplumun eğlenme güvenliği renkli gazetelerin tekindedir. Ev, araba, buzdolabı dağıtan gazozlar neşe ve sağlık kaynağıdır, ama beslenme güvenliğinin adı bile bilinmez, güvenlik herkes için değildir.

İŞ KAZALARIMDA ÖN'SIRALARDAYIZ

Türkiye'de iş kazaları diğer ülkelere oranla çok büyüktür. Özellikle maden sektöründe büyük sayılara ulaşmaktadır. 1972 yılının ilk dokuz ayında yalnız Zonguldak bölgesi maden ocaklarında 50 işçi ölmüştür. Kazaların güvenlik tedbirlerinin yetersizliğinden ileri geldiğini belirten Maden-İş Federasyonu'na göre, yalnızca maden işkolunda yılda ortalama 250 işçi hayatını kaybetmektedir. Zonguldak bölgesindeki yıllık ortalama ölü sayısı 60 dolayındadır. Yine maden mühendislerinden edinilen bilgilere göre 1968, 1969 ve 1970 yıllarında ülkemizin maden işkolunda çalışan 85 bin kişinin üç yıld* verdiği kayıp şöyledir :

58023 işçi iş kazası geçirmiştir. 5735 işçi meslek hastalığına, genellikle ciğer hastalığına tutulmuştur. 7371 işçi kaza ve hastalık nedeniyle çalışamayacak duruma düşmüştür.'805 işçi de yeraltında patlama, çökme ve zehirlenmelerde can vermiştir. Bu üç yıllık sürede işçi sayısı üzerinden iş kazası oranı yüzde 63, meslek hastalığı oranı yüzde 10'dur. Hastalık ve kaza sonucu çalışamaz duruma gelenlerin oranı yüzde 13, iş kazasında ölüm oranı yüzde birdir.

SSK'nun 1971 yılında hazırladığı istatistik Yıllığı'nda iş kazası, meslek hastalıkları ve sürekli iş kazalarının kaza nedenlerine göre dağılışı ve ölüm olaylarının ölüm nedenlerine göre dağılışına ilişkin sayısal bilgiler verilmektedir. Göstergeler aşağıdadır :

TABLO 1.

iş ka.Mi.la.nii.iii ikaza nedenlerine göre dağılışı:

Kaza nedenleri	1967'	1968	1969	1970	1971
Motorlu taşıt kazaları	1367	1768	2569	2466	2779
Diğer taşıt kazaları	11	11	18	21	72
Kaza sonucu zehirlenmeler	236	218	554	363	738
Kaza sonucu düşmeler	9582	10985	12119	12464	14112
Makinelerin neden olduğu kazalar	13680	19071	22202	23007	22975
Yanıcı maddelerde (Patlama, ateş alma) oluşan kazalar	394	286	441	504	410
Sıcak bir maddeden, korozif bir mayından, buhardan radyasyondan ileri gelen kazalar	7173	8230	9127	9215	10216
Toplam	32443	40569	47030	48040	51302

TABLO 2.

li iş göremezlik olaylarının dağılışı :

Faaliyet Guruba	İş kazası sayısı	Mesleki Hastalıklar	Sürekli İş görmezlik	ölüm
Balıkçılık	10	—	— >	—
Kömür madeni	12350	311	688	195
Kömürden başka madenler	3322	11	44	26
Hampetrol ve doğal gaz	380	15	—	2
Taşlık ve kum ocakları	1049	—	3	20
Gıda maddeleri sanayii	6747	4	103	18
Tütün sanayii	1952"	1	24	1
Dokuma sanayii	11622	—	193	13
İçki sanayii	1348	—	24	1
Taş, toprak, kıl kum v.s. den imâl	6737	—	97	17
Metallere müteallik esas endüstri	8494	—	83	4
Metalden eşya yapımı (Makine hariç)	16.802	—	227	4
Münakale aygıtları yapımı	11.342	—	93	15
inşaat	28.920	—	473	246
Elektrik Havagazı buharla ısıtma	910	—1	12	8
Nakliyat	3505	—	70	58
Toplam	115490	342	2137	628

TABLO 3.

1971 yılında ölüm olaylarının ölüm nedenlerine göre dağılışı

ölüm nedeni	1967	1968	1969	1790	1971
iş kazası	495	602	628	679	583
Meslek hastalığı	109	122	132	114	175
Toplam	604	724	760	793	758

İŞ GÜVENLİĞİNİN TEMELİ

İş güvenliği, yaşantısını çalışarak sürdürmek durumundaki geniş kesimin diğer sorunlarıyla içiçedir. Bu anlamda çalışma koşullarının güvenilir düzeyi, toplumsal güvenliğin, eğitsel ve özdeksel (maddi) gereksinmelerin nasıl ve ne ölçüde karşılandığına bağlı kalmaktadır. Ekonomisi bağımlı, sanayileşmemiş ülkelerde, toplum sorunlarına birbirinden bağımsız çözüm yolları arama yada kısa vadeli iyileştirici tedbirlere başvurma yoluyla sağlıklı bir düzen kurma olasılığı yoktur. Onulmaz gibi görünen bu durum, ülkemizin yabancı anamalin (sermayenin) etki alanından henüz kurtulamamış olmasıyla açıklanabilir. Uluslararası tekelci anamalcılığın, rekabetçi anamalcılığın ekonomik yasalarını tarihsel olarak ortadan kaldırdığı bu dönemde, gerekli birikimi sağlamakta çok geç kalmış bir ülke için rekabetçi anamalcılık gerilerde kalmıştır. Takvimler bizde 1995 yılını gösterirken, avrupci ülkeleri bizden bir kaç yüzyıl ilerde olacaklardır.

Ülkemizdeki tüm toplumsal ve ekonomik bunalımlar, işte bu çıkmaz yolda yürümekten doğmaktadır. Dar bir çevrenin edindiği kâr oranı denetsiz büyürken, değer ve hizmet üreten büyük kitle yoksulluğun karanlığında kalmaktadır. Bütün bunlara rağmen çoğuluktan, belirsiz süre için ve durmadan büyüyen boyutlarda daha halâ fedakârlık isteniyö. Küçük üreticiden teknik elemana kadar uzayan bu politika çalınanların gücünü aşmıştır. Daha öncede belirtiğimiz gibi fedakârlık gerçek kalkınmayı sağlamayacak, fedakârlık oranının anamalcıların kasalarına akmasından öte yarar sağlama/acaktır. Öte yandan koi ve kafa gücü tantana ile ihraç edilirken, işsizlik yayılmaktadır. Pek çok kişinin işlerine çeşitli nedenlerle son verilmiştir. Sendikalara üye kaydedildikleri için, işçilerin işlerinden atıldıklarına ilişkin haberleri çok sık duymaktayız. Yeterli çalışma güvenliği olmadığını belirterek ocaklara inmemekte direnen dört maden mühendisi de atılanlar arasındadır. Görülüyor ki, iş güvenliği konusunda beliren tepkiler, bu tepkileri gösteren kişilerin gerçekte toplumsal güvenliklikten de yoksun olduklarını bir kez daha ortaya koymaktadır. Grevleri ekonomiyi baltayıcı girişimler sayan, grevcilerin yerini başka işçilerle doldurmak isteyen çarpık anlayış, lokavt'ın temel haklar gibi Anayasa'da yer almasını öğütlemektedir. İşverenin her türlü güvenliği vardır da, çalışanların güvenliği neden çok görülür? Böyle istenir, çünkü güvenlik dengesi işverenin lehine bozuldukça kâr olanakları da aynı oranda artacaktır. Ege Sanayi ve Tfcaret Odalarının ortak toplantısında bir bölge temsilcisi «Bağ-Kur'a girenlerle dahi nüfusun yüzde 10'una toplumsal güvenliklik sağlanamamıştır» derken idare'yi eleştirmektedir. Böylece bu yapının tek sorumlusu çarpık anamalcılık, geri kalmışlığa kendince makul nedenler bulmuş oluyor.

İş güvenliği genel toplumsal güvenlikliklerin bir parçasıdır. Gerek iş yerlerindeki çalışma koşullarının, gerekse özdeksel yaşantının insan onuruna yaraşır düzeye çıkarılması, çalışanların karar mekanizmasındaki ağırlığına bağlıdır. Bu açık dengesizlik nasibini Olan teknik elemanlarda ancak demokratik haklarını kullanabildikleri, tüm çalışanlarla birlikte söz ve karar sahibi oldukları ölçüde mutluluğa kavuşabileceklerdir.